

ELINA SAARINEN

Pakkausalan Ympäristörekisteri PYR Oy:n toimitusjohtaja **Annikka Leppänen-Turkula** pyörittelee päätään lukiesaan ehdotusta uudeksi jätelaki. Ehdotus siirtäisi pakkaajille ja pakkausten maahantuojille täyden vastuun pakkausjätteen hyötykäytöstä ja siitä aiheutuvista kustannuksista. Nykyisessä lainsäädännössä tuottajavastuu on vain osittainen.

”Ehdotuksessa ei ole mitään järkeä ympäristön kannalta”, Leppänen-Turkula tiivistää.

JAOSTON TYÖ UNOHDETTIIN

Leppänen-Turkula kritisoi sitä, että pakkauksia kohdellaan lakiehdotuksessa paljon tiukemmin kuin muita tuottajavastuun alaisia jätteitä. Hän oli mukana jätelain kokonaisuudistustyötä valmistelleessa tuottajavastuujaostossa, mutta tuntee, että jaoston valmistelemat perustelut ovat kaikuneet lakiehdotuksen lopullisessa muotoilussa kuuroille korville.

”Yhtään jaoston kommenttia ei ole otettu jätelakiesitykseen mukaan. Jaoston työstä ei tässä ehdotuksessa näy tippaakaan”, hän sanoo.

KULJETUS KASVATTA PÄÄSTÖJÄ

PYRin mukaan jätelakiehdotus ja sitä täydentävä asetus saattavat pahimmillaan johtaa päällekkäisen keräysjärjestelmän rakentamiseen nykyisen, hyvin toimivan järjestelmän rinnalle.

Jokaiselle neljälle pakkausjätejakeelle – muoveille, lasille, metallille ja kartonki-aaltopahvipaperille – olisi järjestettävä omat, erilliset keräysastiansa tietyn asukastiheyden mukaan. Keräyspisteverkoston tiheysvaatimukset tarkentuvat asetuksessa, mutta PYR arvioi, että keräyspisteitä olisi rakennettava yli viisi tuhatta.

Astioiden tyhjennykset ja jätteiden kuljetukset toisivat PYRin laskelmien mukaan noin 5,2 miljoonaa ylimääräistä kuljetuskilometriä, joista syntyisi kolme miljoonaa kiloa kasvihuonekaasupäästöjä.

KULUT KULUTTAJIEN PIIKKIIN

Nykyisin pakkausjätteen hyötykäyttöjärjestelmä maksaa pakkaajille hyötykäyttömaksuina noin 10 miljoonaa euroa. Syntyvästä 690 000 tonnista pakkausjätettä saadaan tällä summalla hyödynnettyä noin 580 000 tonnia.

Nykyisen pakkausten hyötykäyttöjärjestelmän ulkopuolelle jää laskelmien mukaan noin 110 000–180 000 tonnia pääasiassa kuluttajilta tulevaa pakkausjätettä, joka tällä hetkellä kerätään joko energiahyötykäyttöön tai kuljetetaan kaatopaikalle.

Tämä alle 200 000 tonnia olisi siis saatava mukaan hyötykäyttöön. Tarvittavan järjestel-

Scanstockphoto

Pakkausten valmistajille ja maahantuojille kuten kauppoille sekä pakkaavalle teollisuudelle on tulossa uuden jätelakiehdotuksen mukaan velvoite vastata kaiken syntyvän pakkausjätteen hyödyntämisestä ja sen aiheuttamista kustannuksista. Tähän saakka tuottajavastuu on ollut osittainen. Pakkausten tuottajien edustajat ovat hämmästyneet ehdotuksesta.

Pakkaajat järkyttyivät jätelakiehdotuksesta

Pakkaajat pelkäävät, että jätelakiehdotuksen esitys täyteen tuottajavastuuseen siirtymisestä tuo enemmän ympäristöhaittoja kuin -hyötyjä. Esitys tietäisi myös hyötykäyttökulujen viisinkertaistumista.

män rakentaminen ja ylläpito toisivat PYRin laskujen mukaan hyötykäyttöhintoihin noin 25–50 miljoonan euron lisäkustannukset vuosittain. Nykyiset kustannukset siis voisivat jopa viisinkertaistua.

Kustannukset koituvat viime kädessä kuluttajien maksettavaksi, sillä ne lisätään tuotteiden hintoihin. Suomen ympäristökeskuksen tutkija

ja jätelakityöryhmän sihteeri **Jussi Kauppila** ei kuitenkaan pidä kustannusvaikutuksia merkittävinä tavallisen kuluttajan näkökulmasta.

”Pakkauksen osuus tuotteen hinnasta on mitättömän pieni. Vaikka pakkausjätehuollon kustannukset kymmenkertaistuisivat, vaikutus tuotteen hintaan olisi olematon”, Kauppila ynnää.

Jätelakityöryhmässä pakkausten osittaisesta tuottajavastuusta luopumista on perusteltu sillä, että on saavutettava pakkausten kierrätys- ja hyötykäyttöprosentit ja että on kyettävä tarjoamaan kuluttajille tietty palvelutaso. Myös harvaanasuttujen alueiden asukkailla pitäisi olla mahdollisuus palauttaa pakkausjätteensä tuottajien ylläpitämiin keräyspisteisiin.

”Nykyinen järjestelmä toimii hirveän hyvin. Saavutamme pakkausten kierrätys- ja hyödyntämistavoitteet ja kuluttajilla on jo nyt monta mahdollisuutta palauttaa pakkauksensa”, Lepänen-Turkula sanoo.

Hän korostaa myös jatkuvasti kehittyvää hyvää yhteistyötä, jota tuottajayhteisöt tekevät kuntien ja kauppojen kanssa.

”Kaupoilla on intressejä tarjota keräyspisteitä markettien pihalla ja ihmisten luontaisten kulkureittien varrella. Tämä on järkevä tapa toteuttaa keräystä. Me olemme halukkaita myös keskustelemaan kuntien kanssa alueellisten keräyspisteiden kehittämisestä yhteistyössä.”

Myös kunnalliset jäteyhtiöt ovat ilmaisseet toiveensa, että jätelain tulisi varmistaa kuntien ja tuottajayhteisöjen toimiva yhteistyö myös jatkossa, ilman tuottajan kanssa nimenomaan tehtäviä sopimuksia.

”Uusi jätelakiehdotus ei tällaista yhteistyötä mahdollista. Meidän mielestämme on erittäin

Pakkausjätteen höytykäyttö 2007

	Pakkausjäte, tonnia *	Kierrätys-%	Hyötykäyttö-%	Kaato- paikoille ja muu hävikki
Lasi	69 300	81 %	88 %	12 %
Muovit	98 600	18 %	43 %	57 %
Paperi, kartonki, aaltopahvi	265 400	88 %	95 %	5 %
Metallit	47 400	70 %	70 %	30 %
Puu	214 200	10 %**	90 %	10 %
YHTEENSÄ	694 900	52 %	84 %	16 %

Suomessa syntyvän pakkausjätteen ja hyödyntämättömän pakkausjätteen määrä, ja pakkausjätteen kierrätys- ja hyötykäyttöprosentit materiaaleittain vuonna 2007, EU:n komissiolle kesällä 2008 raportoidut luvut. Lähde: PYR Oy.

* luku ei sisällä alle miljoonan liikevaihdon omaavien yritysten, vapaamatkustajien ja nettituonin aiheuttamia pakkausjättemääriä

** vuonna 2008 puupakkausjätteestä kierrätettiin 20 %

Luottamus ei synny yhdessä yössä

NTM

1950 2010

*Monipuolinen ja laaja
tuotevalikoima jo yli puoli vuosisataa*

JÄTEPAKKAAJAT

TEHDAS:
NTM, Oy Närpiön Puu ja Metall
Martin Enholm
PI 68, 64201 NÄRPIÖ
☎ 06 2626 200, Fax 06 2241525

www.ntm.fi

MYYNTI:
Glenn Spåra
☎ 0400-662 391
Fax. 06 3591 563

tärkeää, että jätelaissa selkeästi todettaisiin pakkausjätteen tuottajavastuun osittaisuus”, Leppänen-Turkula korostaa.

Jätelakityöryhmän sihteerinä toiminut Jussi Kauppila kiistää, etteikö jätelakiehdotus mahdollistaisi jatkossakin yhteistyötä tuottajayhteisöjen, kauppojen ja kuntien välillä.

”Pakkaajilla on lähtökohtaisesti vastuu jätehuollosta, mutta he voivat järjestää käytännön kuten haluavat, kunhan maksavat viulut. Kyse on loppujen lopuksi operatiivisen toiminnan järjestämisestä sopimusneuvotteluin. Mikään ei siis estä sitä, että tuottajat hyödyntävät kuntien olemassa olevaa infraa pakkausjätteiden keräämisessä”, Kauppila korostaa.

Leppänen-Turkulan mukaan riippuen aseustekstistä ja lain tulkinnasta ehdotus saattaisi merkitä sitä, ettei pakkausalalla kannataisi enää hyödyntää kuntien jo rakentamaa ja toimivaa noin neljän tuhannen keräyspisteen verkostoa. Pakkausjätteen kerääminen kuntien toimesta loppuisi siihen.

Kauppila on eri mieltä. Hänen mukaansa tuottajat voivat vapaasti sopia kuntien kanssa, että kunnat jatkavat nykyistä pakkausten kiinteistö- ja aluekeräystä ja toimittavat jätteet joko omaan polttolaitokseensa tai tuottajien hyödyntämiskohteisiin.

”Kunnilla on lakiehdotuksen mukaan oikeus ylläpitää omaa keräysverkostoa, jos ne niin haluavat. Aluekeräyspisteitä ei tarvitse purkaa pakkausjätteen osalta, elleivät tuottajat sitä vaadi”, Kauppila tarkentaa.

Päällekkäisten järjestelmien rakentamiseen ei Kauppilan mukaan ole tarvetta.

RISTIRIITOJA RAJANVEDOSSA

Kauppila myöntää, että jätelakiin sisältyy vaikeita kysymyksiä rajanvedosta tuottajien ja kuntien jätehuoltovastuiden välillä erityisesti pakkausjätteissä. Yksinkertaisinta olisi ollut määritellä jätelakiin, että pelkästään pakkausten tuottajilla on oikeus ja velvollisuus kerätä pakkausjätettä.

”Merkittävä osa pakkausjätteistä on yhdyskuntajätettä, joka sekoittuu kunnan jätehuoltojärjestelmiin. Käytännön takia lakiin on tehty tällainen myönnytys, että kunta saa kerätä pakkausjätettä. Jos kunta ei saisi sitä kerätä, kuluttajille tarjottavien palvelujen taso olisi romahtanut. Olisi kestänyt kauan, ennen kuin tuottajat olisivat saaneet oman järjestelmänsä rakennettua”, Kauppila perustelee.

Miksi lainsäädännössä sitten täytyi mennä osittaisesta täyteen tuottajavastuuseen, jos käytäntö hoidetaan samalla tavalla, kuin osittaisen tuottajavastuun aikana?

”Hyvä kysymys”, Kauppila sanoo ja jatkaa:

”Nykyisen lain vastuunjako on kuitenkin niin epäselvä, että sitä on pidettävä perustuslain vastaisena. Tuottajavastuun perusidean vahvistamisella on itsenäistä merkitystä koko tuottajavastuujärjestelmän uskottavuuden kannalta, vaikka operatiivinen jätehuolto käytännössä järjestyisikin monilta osin entiseen malliin.”

Eri astioihin, samaan uuniin

■ Tavallisilla kansalaisilla tuntuisi olevan tahtoa kierrätykseen ja lajitteluun, joten on hyvä, että meille annetaan tilaisuus lajitella jätteet entistä tarkemmin. Tuottajayhteisöjen, yritysten, kauppojen ja kuntien yhteistyöllä keräysverkosto on kuitenkin jo nyt melko kattava, ainakin tiheään asutuilla seuduilla. Lasi-, metalli- ja kuitupakkaukset voi jo toimittaa erilliskeräykseen vaikkapa samalla kauppareissulla, kun käy palauttamassa pantilliset pullokin kauppaan.

Jos pakkausten tuottajia edellytetään rakentamaan erilliskeräysverkosto myös kuluttajien muovipakkauksia varten, tämä vaatii paljon rahaa ja energiaa. Mitä satsauksella sitten saisi?

PYRin laskelmien mukaan 200 asuukaana taajamassa sijaitsevaan muovijättestiaan kertyisi noin neljä tuhatta kiloa muovipakkauksia koko vuonna. Astia täytyisi pelkästään hygieniasyistä käydä tyhjentämässä vähintään kerran kuussa, mutta jäteauto kuskaisi enimmäkseen ilmaa, sillä muovipakkaukset vievät paljon tilaa vaikka ovat kevyitä.

Astian sisältö koostuisi hyvin sekalaisista, elintarvikkeiden likaamista muovijätteistä. Näistä olisi lähes mahdotonta ja joka tapauksessa erittäin kallista yrittää taikoa materiaali-kierrätykseen kelpaavaa raaka-ainetta. Hyvin todennäköisesti muovijäte päätyisi samaan arinapolttoon, kuin mihin se olisi joka tapauksessa mennyt, jos asukas olisi laistanut lajittelusta ja laittanut muovipakkauksensa sekajäteastiaan.

”VOI VAIKUTTAA JÄRJETTÖMÄLTÄ”

Käytännössä kierrätyspalvelujen tehostaminen voikin merkitä kuluttajalle tätä:

Kuluttaja maksaa ostamansa tuotteen mukana tulevasta pakkauksesta aiempaa enemmän, jotta hän saa hankkia tiskikaappiinsa neljä uutta jäteastiaa ja tehdä lajittelutyön, kuljettaa lajittelemansa muovijättepakkaukset lähimpään erilliskeräyspisteeseen ja todeta, että koko vaivan jälkeen muovijätteet päätyvät samaan uuniin kuin hänen pihallaan olevan sekajäteastiankin sisältö. Kierrätysaste ei nouse, mutta järjestelmä maksaa tuhattomasti. Kaiken lisäksi syntyy lisää kuljetusten aiheuttamia kasvihuonepäästöjä.

Nyt on metallitölkki mennyt väärään laatikkoon. Pakkausjäte on ehkä jatkossa lajiteltava neljään eri jäteastiaan. Metallijäteastiakin olisi tarkoitettu tulevaisuudessa vain metallipakkauksille, ei kodissa muuten syntyvälle metallijätteelle kuten vaikkapa vanhoille kattiloille.

Onko tässä mitään järkeä?

”Tässä voi hyvinkin syntyä niin sanottua turhaa erilliskeräystä, siis erilliskerätään tavaraa, joka lopulta päättyy samaan uuniin muitten jätteiden kanssa. Se voi vaikuttaa järjettömältä”, Suomen ympäristökeskuksen tutkija, jätelakityöryhmän sihteeri **Jussi Kauppila** myöntää.

”Mutta periaatteessa vastuun kohdentamisen ei pitäisi vaikuttaa siihen, mihin jäte päättyy. Kysymys on myös pitkälti siitä, millä tavalla tuottajat haluavat jätehuollon järjestää. Kuntien käyttäminen operaattoreina vähentäisi polttoon menevän tavaran osalta turhaa erilliskeräystä”, Kauppila huomauttaa.

Arkisesti järjeiltynä pakkausjätteiden erilliskeräyksen tehostaminen kannattaisi tehdä siellä, missä on mahdollista saada suuria volyymejä mahdollisimman puhtaita jätejakeita, siis kaupan ja teollisuuden kohteissa. Näissä kohteissa keräystä tehostetaan jatkuvasti. Ponnitena ovat materiaali- ja tehokkuuden tuomat kustannussäästöt.